

ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ

ПРИСКОРЕННЯ ПРОГРЕСУ У ЗМЕНШЕННІ ТЯГАРЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ТА ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ В УКРАЇНІ

Донор: Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією (ГФ)

Бюджет проєкту

71 742 406 доларів США

Термін реалізації

01.01.2021–31.12.2023

Мета проєкту:

Підтримка дієвої боротьби з ВІЛ і туберкульозом в Україні шляхом впровадження доказових та орієнтованих на людину підходів з особливою увагою до ключових груп населення, які перебувають у зоні ризику, і забезпечення загальної координації та взаємодоповнюваності заходів, програм і належного механізму залучення зацікавлених сторін до обговорення та ухвалення рішень; стале фінансування відповідних програм і заходів; поліпшення організації та надання послуг, підвищення якості даних для планування заходів; забезпечення постійного розвитку кадрового потенціалу та підтримання високих стандартів у сфері освіти й науки на засадах дотримання прав людини, усунення гендерних та інших перешкод.

Цілі

- 1** Забезпечити універсальний доступ до своєчасних та якісних методів виявлення і діагностики туберкульозу з акцентом на РР/МР ТБ шляхом впровадження швидкого молекулярного тестування, поліпшення якості й охоплення пацієнтів з ТБ, які отримали результат тестування на чутливість до лікарських засобів, та цілеспрямованого активного пошуку людей з ТБ, особливо серед ключових і вразливих груп населення.
- 2** Покращити результати лікування хворих на туберкульоз за допомогою модифікованих коротких схем лікування, розширення підходів, орієнтованих на людей, та комплексної підтримки пацієнтів з подальшим спостереженням за ними.
- 3** Зменшити передавання туберкульозу за рахунок збільшення ефективного профілактичного лікування та покращення інфекційного контролю.

4

Сприяти допоміжному середовищу системи охорони здоров'я та ефективному управлінню Національною програмою з ТБ.

5

Зменшити передавання ВІЛ шляхом розширення покриття інноваційних профілактичних заходів у ключових групах населення, проведення заходів з ДКП та профілактики передачі ВІЛ від матері до дитини та інтеграції сервісних платформ на рівні спільнот.

6

Підвищити рівень раннього виявлення ВІЛ-інфекції, збільшити масштаб АРТ і покращити якість допомоги шляхом поширення інноваційних підходів до тестування, забезпечення доступу до гарантованих АРВ-препаратів та моніторингу лікування, а також впровадити диференційовані людиноорієнтовані моделі надання допомоги.

7

Сприяти допоміжному середовищу в системі охорони здоров'я та ефективному управлінню Національною програмою з ВІЛ.

8

Використовувати нинішню реформу охорони здоров'я та фінансування охорони здоров'я для прискорення прийняття орієнтованих на пацієнтів підходів, інтеграції надання послуг, поліпшення стратегічних закупівель, пов'язаних із туберкульозом та ВІЛ, забезпечити інституціоналізацію механізмів закупівель, кадрових ресурсів для охорони здоров'я та вдосконалення систем даних і доступну стратегічну інформацію.

9

Розширити можливості для людей, які живуть з ВІЛ чи мають ризик ураження, і забезпечити відповіді на епідемії туберкульозу та ВІЛ-інфекції під керівництвом спільнот шляхом моніторингу на базі спільноти, соціальної мобілізації, зв'язків та координації.

10

Усунути пов'язані з правами людини та гендерною ідентичністю бар'єри, забезпечити нульову дискримінацію.

Досягнення в рамках проєкту

ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ

За напрямком ВІЛ/СНІД

Станом на 01.01.2023:

Досягнуто каскаду:

75-83-94

(каскад UNAIDS 95-95-95)

75% осіб ЛЖВ **знають** про свій статус

83% з них **отримують** антиретровірусну терапію (АРТ)

94% з отримувачів АРТ **досягли** невизначеного рівня вірусного навантаження

АРТ можна отримати у близько 400 закладах охорони здоров'я України

4999 ЛЖВ отримують АРТ за кордоном, завдяки координації щодо забезпечення АРТ для ЛЖВ, які виїхали за кордон.

Станом на 01.01.2023

отримують АРТ:

отримують ДКП:

отримують послуги з догляду та підтримки:

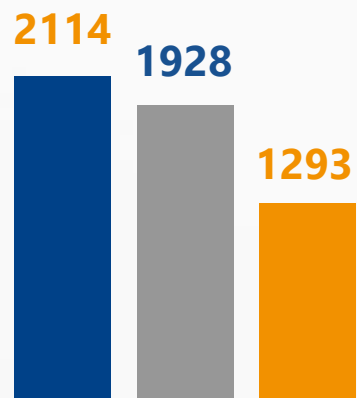
отримують послуги з профілактики:

Щорічне зменшення числа смертності від ВІЛ/СНІДу завдяки ефективній АРТ-терапії

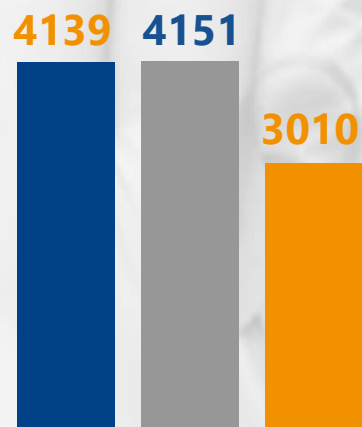
Щорічне зменшення випадків СНІДу завдяки більш ранній діагностиці внаслідок збільшення кількості тестувань.

Щорічне зменшення кількості ВІЛ-позитивних вагітних. Тестуванням на ВІЛ охоплено майже 100% вагітних жінок.

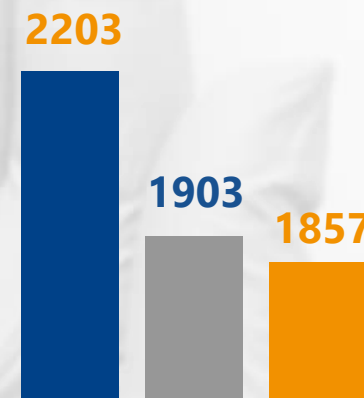
Кількість смертей від ВІЛ/СНІД

■ 2020 ■ 2021 ■ 2022

К-ть нових випадків СНІДу

■ 2020 ■ 2021 ■ 2022

К-ть ВІЛ-позитивних вагітних

■ 2019 ■ 2020 ■ 2021

За 2021 рік **швидкими тестами** визначено **73,2%** (13 934 осіб) ВІЛ-позитивних.

Прийнято **закон №6364** щодо змін до закону «**Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ**». **Пропозиції** до проекту формувались **МОЗ, ЦГЗ і стейкхолдерами**. **Документ** враховує керівні документи Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та **сприятиме**:

- 1 створенню ефективної системи протидії ВІЛ — належної діагностики, профілактики та лікування
- 2 ранній діагностиці ВІЛ шляхом врегулювання підходів до самотестування на ВІЛ швидкими тестами
- 3 гармонізації положень законодавства вимогам ЄС щодо безпеки донорської крові та її компонентів
- 4 дестигматизації людей, які живуть з ВІЛ, та самого захворювання
- 5 гарантуванню державного забезпечення антиретровірусними препаратами (АРТ) для лікування ВІЛ-інфекції; скороченню до нуля передачі ВІЛ від матері до дитини

Завдяки активній адвокації **Центру та партнерів** тестування на ВІЛ включено у **13 пакетів Програми медичних гарантій 2022 року**.

Введено в промислову експлуатацію інформаційну систему «**Моніторинг соціально значущих хвороб**» (далі – ІС МСЗХ) та подальша **активна робота ЦГЗ** щодо її впровадження (*Наказ МОЗ від 25 липня 2022 року № 1317 «Про функціонування інформаційної системи «Моніторинг соціально значущих хвороб»*). До цієї системи увійшли eTVmanager, ВІЛ/СНІД, ЗПТ і гепатит.

Покращено доступу до **тестування на ВІЛ** для людей, що перебувають у **закладах Державної кримінально-виконавчої служби (ДКВС)**. **Обсяг** обстежень на ВІЛ у **2022 році 76,2 тисячі** осіб. Станом на 01.01.2023 ВСІ заклади ДКВС забезпечені доступом до обстежень на рівень вірусного навантаження ВІЛ.

94,4% ЛЖВ, які знаходяться в закладах **ДКВСУ**, **отримують АРТ** (3224 осіб)

Досягнення в рамках проєкту

За напрямком ТБ

Станом на 01.01.2023:

Кількість людей з ТБ **31 000** осіб

18 538 нових випадків і рецидивів

453 діти

3499 ТБ з множинною лікарською стійкістю (МЛС-ТБ)

Ефективність лікування ТБ – 76,7%

Ефективність лікування МЛС-ТБ – 65,1

Всі пацієнти **забезпечені безкоштовними** протитуберкульозними **препаратами**

Всі регіональні протитуберкульозні заклади **отримали нові картриджі XDR**. В результаті середній термін призначення лікування пацієнтам з розширеною резистентністю призначається через 4,2 дня (середній строк між встановленням стійкості та початком лікування), що в кілька разів швидше, ніж до війни.

Масштабовано на всю країну метод діагностики ТБ з використанням систем GeneXpert – молекулярно-генетичний аналіз. Він в десятки разів скорочує час на виявлення ТБ.

Впроваджено новий молекулярно-генетичний метод по визначенню чутливості до протитуберкульозних препаратів з використанням картриджів XDR.

Впроваджено інноваційні безін'єкційні скорочені режими лікування мультирезистентного туберкульозу – терапія займає 6-9 місяців замість 2-х років.

Оновлено стандарти медичної допомоги при туберкульозі з урахуванням кращих практик ВООЗ.

Поширено на практиці амбулаторний медичний супровід пацієнтів – люди, які не мають застережень і безпечні для оточуючих, отримали змогу продовжити активне життя поряд з близькими, завдяки цьому мати більше моральних сил пройти весь шлях до одужання.

Створено систему моніторингу та обліку внутрішньо переміщених пацієнтів з ВІЛ/ТБ та пацієнтів, які були змушені виїхати за кордон – з метою забезпечення їх безперервного лікування

За координацією Центру протягом лютого – квітня 2022 року регіональні лабораторії з діагностики туберкульозу МОЗ та ДКВС поетапно брали участь у зовнішній оцінці якості лабораторних досліджень, використовуючи міжнародну контрольну панель.

Розроблено Національний план дій при наданні медичної допомоги людям, які стикнулися з проблемою туберкульозу.

В червні 2022 року Центром отримано схвалення етичною комісією протоколу операційного дослідження «Оцінка ефективності та безпеки лікування рифампіцин-резистентного ТБ режимом ВРaL в Україні»

Вперше в Україні закуплено препарат Рифапентин для подальшого впровадження скорочених режимів лікування чутливого ТБ у відповідності до останніх рекомендацій ВООЗ від травня 2022 року.

Досягнення в рамках проєкту

За напрямком ЗПТ*

Станом на 01.01.2023:

28 523 особи з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів ЗПТ, перебувають на лікуванні в закладах охорони здоров'я. З них:

- **19 919** осіб отримують послуги в ЗОЗ державного сектору
- **8 604** особи - в приватних ЗОЗ

Охоплено **96%** АРТ серед ВІЛ-позитивних пацієнтів ЗПТ.

Кількість закладів приватної форми власності, які **надають звітність ЦГЗ збільшилась на 40%** в 10 регіонах України.

**замісна підтримувальна терапія*

Затверджено сучасні, засновані на доказовій базі Стандарти лікування пацієнтів на ЗПТ

Розподілено за затвердженням МОЗ курси ін'єкційної форми препарату, що містить діючу речовину бупренорфін пролонгованої дії «Buvidal®».

Впроваджено ЗПТ в установах ДКВСУ з 2020 року.

Участь у розробці наказу від 27 грудня 2022 року № 2348 «Про внесення зміни до Порядку проведення замісної підтримувальної терапії осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів», а саме «F11 «Розлади психіки та поведінки внаслідок вживання опіоїдів» було замінено на «F11.2 «Синдром залежності».

З 2020 року послуги ЗПТ оплачуються в рамках Програми медичних гарантій з щорічним збільшенням тарифу.

Широкомасштабне впровадження самостійної форми видачі препаратів ЗПТ.

Надано право приватним ЗОЗ впроваджувати ЗПТ з 2020 року.

Розширено перелік провайдерів ЗПТ - лікування може здійснюватися будь-яким лікарем, який пройшов навчання. Було розроблено:

- низку навчальних онлайн курсів з питань ЗПТ
- ефективну систему очно-заочного навчання для отримання сертифікату ТУ доступне у вигляді онлайн-курсів на платформі дистанційного навчання Центру.

Досягнення в рамках проєкту

За напрямком ГЕПАТИТ

Станом на 01.01.2023:

1 342 418 оціночна кількість осіб з вірусним гепатитом С (ВГС)
559 341 з вірусним гепатитом В (ВГВ)

Проліковано від ВГС **12 780** осіб.

З них:

- **27** дітей
- **12 753** дорослих.

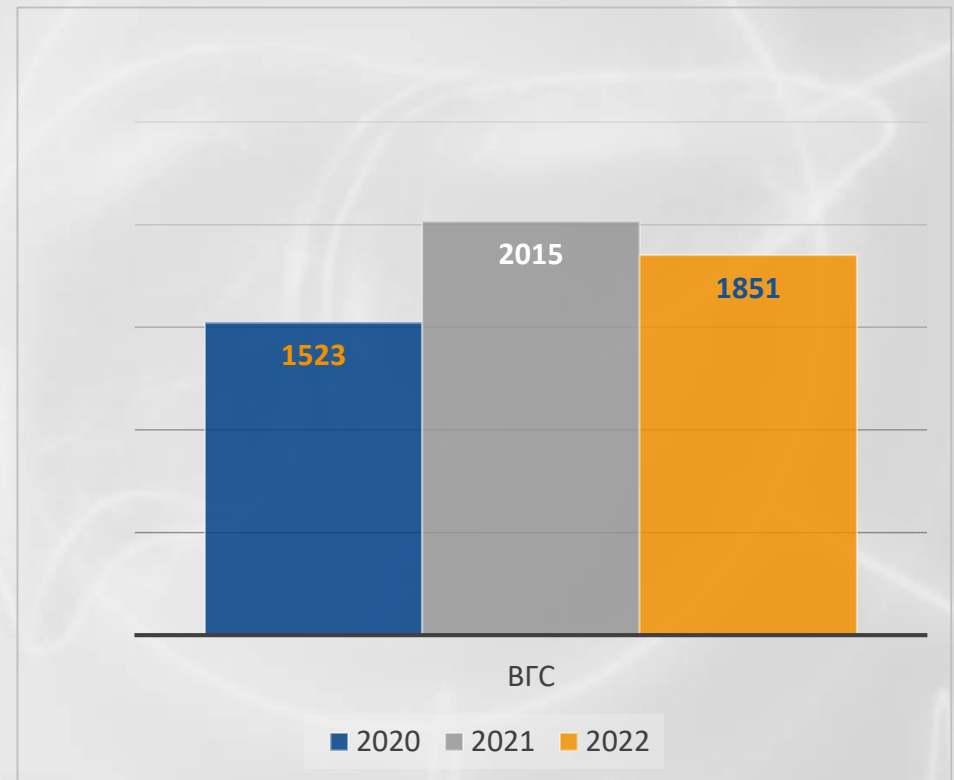
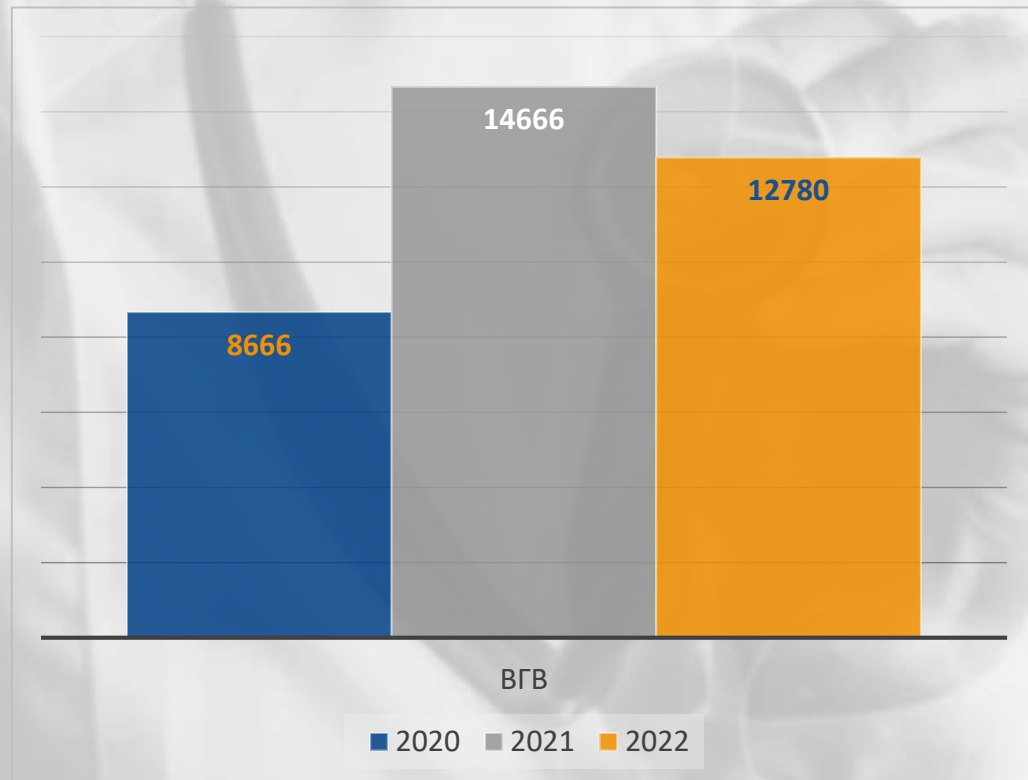
Проліковано від ВГВ **1851** осіб.

З них:

- **80** дітей
- **1771** дорослих.

У порівнянні з 2020 роком **у два рази збільшено** щомісячні темпи **набору пацієнтів** на лікування вірусних гепатитів.

Охоплення лікування по ВГВ і ВГС

Розроблено та затверджено ефективні та спрощені **алгоритми** скринінгу, діагностики та лікування вірусних гепатитів шляхом затвердження **Стандартів медичної допомоги**:

- «Вірусний гепатит С у дорослих»
- «Вірусний гепатит С у дітей»
- «Вірусний гепатит В у дорослих»
- «Вірусний гепатит В у дітей»

(накази МОЗ України від 15.01.2021 року №48, №49, №50, №51)

Ініційовано оновлення методичних рекомендацій **планування та розрахунку** потреби у лікарських засобах для громадян, які хворіють на хронічні вірусні гепатити В та С та медичних виробів для діагностики вірусних гепатитів В та С. Оновлено апікаційні форми збору потреби ЛЗ для лікування ВГС.

Впроваджено електронний **інструмент моніторингу** наявності **лікарських засобів** у ЗОЗ, завдяки якому кожен **пацієнт та лікар** може в онлайн форматі **отримувати** оперативну **інформацію щодо препаратів**.

Організовано **поставки препаратів** дитячої форми **Gilead Sciences, Inc.** – дороговартісні, якісні **препарати**, які дають змогувилікувати дітей **від ВГС**.

Проведено **масштабну децентралізацію** послуг із лікування ВГ. Більш ніж **230 ЗОЗ** були залучені на початку 2022 року до **надання послуг лікування ВГС** у порівнянні з близько 40 ЗОЗ у 2020 році.

Скринінг та діагностику на вірусні гепатити **включено до 11 пакетів** медичної допомоги **програми медичних гарантій**.

На платформі Центру з дистанційного навчання для проходження **онлайн курсу «Вірусні гепатити В і С»** зареєструвалось **2394** користувачі. Близько **670** з них **успішно завершили навчання**.

Досягнення в рамках проєкту

За напрямком COVID-19

Організовано тестування на COVID-19 для пацієнтів з діагнозом ТБ та працівників протитуберкульозних закладів (в тому числі в закладах ДКВС);

Покращено якість надання допомоги пацієнтам з ко-інфекцією COVID-19/ВІЛ та COVID-19/ТБ шляхом закупівлі аналізаторів газів крові та рентген систем;

Організовано та проведено тренінги з механізму діагностики нових випадків ВІЛ/ТБ в умовах пандемії COVID-19;

Впроваджено ефективний метод лікування - відео DOT (Directly Observed Therapy - Терапія під прямим наглядом) для пацієнтів ЗПТ - медичний працівник надає призначені препарати і контролює за допомогою відеоспостереження, щоб пацієнт проковтнув кожен дозу дистанційно.

Впроваджено секвенування SARS-CoV-2 для забезпечення ефективності епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами; Посилено потенціал проведення секвенування шляхом закупівлі обладнання, реагентів та відходів, забезпечення технічного обслуговування секвенаторів для навчання персоналу та створення в Україні Національного центру молекулярної діагностики інфекційних хвороб.

Надано підтримку роботи мобільного застосунку OneImpact від неурядових громадських організацій Stop TB Partnership і TBpeopleUkraine. Він містить інформацію про туберкульоз і дає змогу повідомити про бар'єри, що виникають на шляху лікування.

Доопрацьовано електронну систему спостереження за захворюваннями та синхронізовано її з eHealth

Закуплено картриджі Xpert Xpress SARS-CoV-2 для швидкого тестування для пенітенціарної системи та покращення якості надання допомоги хворим на COVID-19 в установах виконання покарань.